

Anais Nin

Les quatre cambres del cor

Traducció de Ferran Ràfols Gesa

Títol original: *THE FOUR-CHAMBERED HEART*

© 1950 by The Anais Nin Trust

© De la traducció: Ferran Ràfols Gesa

© D'aquesta edició: LaBreu Edicions 2021

ISBN: 978-84-121712-6-6

www.labreuedicions.com

(Avançament editorial)

En Rango va fer que no amb el cap amb vehemència, impacient.

—El caràcter no es pot falsejar. Ets el que ets. No es pot controlar. Neixes amb un cert caràcter, i si el teu destí és aquest, com dius, llavors no hi ha res a fer. El caràcter no es pot canviar.

Tenia aquesta mena d'il·luminacions instintives, fogonades d'intuïció, però eren intermitents, com llamps al cel de tempesta, i fins que no venia el següent tornava a caure en la ceguesa.

La bondat que amb tanta força li brillava per dins en algunes ocasions era una bondat sense penetració; ni tan sols era conscient de com oscil·lava entre la bondat i la ràbia, i era incapaç d'invocar cap explicació que el protegís dels seus esclats violents.

La Djuna les temia, aquelles oscil·lacions. Aquell rostre a vegades bonic, humà, proper, i altres retorçat, cruel i amarg. Volia saber què les provocava, evitar-ne els estralls, però ell evitava tot esforç de comprensió.

A la Djuna li recava haver-li parlat del seu passat.

Va recordar el que l'havia empès a parlar. Havia sigut al principi de la relació, una nit que ell se li havia acostat i li havia xiuxiuejat: «Ets un àngel. No em puc creure que se't pugui posseir com a una dona». I havia vacil·lat un instant abans d'abraçar-la.

La Djuna s'havia afanyat a contradir-lo, a negar-ho enèrgicament. Que li diguessin que era un àngel l'espantava tant com a altres dones els espanta que es vegi el dimoni que porten dins. Sentia que no era cert, que dins seu hi havia el mateix dimoni que habitava en tothom, però que ella el controlava fèrriament i no deixava que fes mal a ningú.

També tenia por que la imatge de l'àngel eclipsés la part d'ella que volia un lligam terrenal. Un àngel era el company de llit menys desitjable, per ella!

Parlar-li del passat havia sigut la seva manera de dir a en Rango: «Soc una dona, no un àngel.»

—Un àngel sensual —havia concedit ell. Però el que li havia quedat al cap era que la Djuna era una dona que obeïa els seus impulsos, la seva capacitat d'estimar, de donar-se, que a partir de llavors va ser l'origen dels dubtes sobre la seva fidelitat.

—I tu ets el Vesuvi —va respondre ella, rient—. Cada cop que parlo d'entendre, dominar, canviar, t'enfades com un terratrèmol. No tens cap fe que es pugui canviar el destí.

—Els indis maies no són místics, són panteistes. La terra és la seva mare. Tenen una sola paraula per dir *mare* i *terra*. Quan un d'ells moria, els altres li posaven menjar de debò a la tomba i no deixaven d'alimentar-lo.

—El menjar simbòlic no és tan bo com el de veritat!

(És perquè està fet de terra que és tan gelós i possessiu. Les seves enrabiades són les de la terra. El seu cos immens és el de la terra. Té els genolls de ferro, durs de tant prémer els costats dels cavalls salvatges. El seu cos té tots els sabors de la terra: espècies, gingebre, *chutney*, mesc, pebrot, vi, opi. Té el coll llis d'una estàtua, el cap d'una arrogància espanyola i també una mica de submissió índia. Té la gràcia maldestra dels animals; unes mans i uns peus que semblen urpes. Quan empaita un gat que fuig és més ràpid ell que no el gat. S'ajup com un indi i després salta amb una gran potència de cames. M'encanta veure com la riulla li infla els pòmuls. Quan dorm té les pestanyes negres i exuberants d'una dona. El nas és rodó i jovial; tot ell és poderós i sensual menys la boca. La boca és petita i tímida.)

La Djuna creia que, com un volcà, el foc i la força d'en Rango entrarien en erupció i els durien la llibertat a tots dos. Creia que el seu foc interior cremaria les cadenes que el lligaven. Però també el foc necessita direcció. El seu era cec. Però ella no ho era, de cega. L'ajudaria.

Tot i la seva vitalitat física, era un home indefens, lligat i enxarxat. Podia calar foc a una habitació, podia destruir, però de moment era incapaç de construir res. Estava lligat, i era cec com la natura. La força de les seves mans podia destruir tot el que agafava, una força que no podia mesurar, però era incapaç de construir. El seu caos interior era la cadena que duia entortolligada al cos, la convicció que tothom era esclau del caràcter amb què naixia i que inevitablement acabaria destruït per la ceguesa dels seus impulsos.

—Què vols que sigui la teva vida?

—Una revolució diària.

—Per què, Rango?

—M'encanta la violència. Vull que el meu cos serveixi les meves idees.

—Cada dia moren homes per idees que els traeixen, per líders que els traeixen, per falsos ideals.

—Però l'amor també traeix —va dir en Rango—. No hi tinc cap fe.

(Ai, Déu meu, pensava la Djuna, tindrà la força per guanyar aquesta batalla contra la destrucció, aquesta batalla íntima per un amor humà?)

—Necessito la independència —va dir en Rango— com la necessita un cavall salvatge. No puc sotmetre'm a un arnès. No puc acceptar cap disciplina. La disciplina em pren tot el coratge.

Fins i tot mentre dormia tenia el cos inquiet, feixuc, febril. Es treia les mantes de sobre, quedava nu, i l'endemà al matí el llit semblava un camp de batalla. En somnis havia entrat en mil combats la seva vida era tumultuosa fins i tot adormit.

Sempre envoltat de caos, amb la roba esquinçada, els llibres tacats i els papers perduts. Tenia pertinences repartides arreu del món, en soterranis de dispeses que les hi havien

retingut com a penyora pels lloguers impagats, i de tant en tant en trobava a faltar alguna i la volia ensenyar a la Djuna.

Totes les flames li cremaven simultàniament per dins, excepte el foc savi de l'esperit sant.

A la Djuna l'entristia que en Rango tingués aquella fal·lera d'anar a la guerra, de lluitar per les seves idees, de morir per elles. Li feia l'efecte que, com certes dones, estava disposat a morir per un seguit d'errors emocionals, però que com la majoria d'homes ell no en deia errors emocionals, sinó història, filosofia, metafísica, ciència. El jo femení de la Djuna alhora s'entristia i somreia davant del joc de voler atorgar la dignitat dels noms abstractes a tot de creences personals i emocionals. Davant d'això somreia com somriuen els homes quan les dones magnifiquen les seves tragèdies personals i els donen un rang que els homes no consideren aplicable a la vida personal.

Així com en Rango prenia partit per les guerres i les revolucions, ella prenia partit per en Rango, prenia partit per l'amor.

Els partits polítics canviaven cada dia, les filosofies i la ciència també, però per la Djuna l'amor humà era l'únic que sempre continuava. Grans canvis en el mapa del món, però cap en la necessitat de l'amor humà, en la tragèdia de l'amor humà sempre basculant entre les il·lusions i la vida, i que de vegades es trencava en la perillosa passarel·la que les unia, que de vegades es trencava del tot. Però en si mateix, l'amor era tan continu com la vida.

Somreia per la necessitat tan intensa que senten els homes de construir ciutats, quan era molt més difícil construir relacions, de conquerir països, quan era molt més difícil conquerir un cor, satisfer un nen, crear una vida humana perfecta. La necessitat d'inventar, de circumnavegar l'espai, quan és molt més difícil superar les distàncies entre les per-

sones; la necessitat d'organitzar sistemes filosòfics, quan era molt més difícil entendre un ésser humà i quan les profunditats últimes de l'ànima humana encara estaven a mig explorar.

—He d'anar a la guerra —deia ell—. He d'actuar. He de servir una causa.

La Djuna sentia que en Rango reproduïa en la seva vida els gestos, les escenes i l'atmosfera que duia gravats de sempre a la memòria. On l'havia vist, el Rango a cavall, amb les botes de pèl blanc, tot ell pèl i pana, el Rango amb els ulls ardents, la cara plena d'ombres i els cabells negres esbullats?

On havia vist la cara d'en Rango presa per una passió reverencial, la mateixa de qui rep la comunió, l'hòstia profana a la llengua?

Veure'l estirat al seu costat era com un record d'aquells que t'assalten quan viatges per terres estrangeres amb les quals no tens cap lligam conscient, però on trobes un aire familiar a cada passa, on en cada moment intueixes l'escena que et trobaràs quan tombis a la cantonada.

Era la memòria o eren records racials, o bé la influència dels contes, les llegendes de fades, les rondalles i les balades de la infància?

En Rango provenia de l'Espanya del segle XVI, l'Espanya dels trobadors, amb la seva severitat, la seva rigidesa formal, la dominació per part de l'església, l'enclaustrament de les dones, l'esplendor de les cerimònies catòliques i, sota la superfície, un riu ample, secret i tumultuós de sensualitat, incontrollable i detectable només en les constants exhibicions del sentiment de culpa i la necessitat d'expiació que són comunes a totes les races.

En Rango recreava per a la Djuna un paradís natural de carn i ossos, molt diferent dels paradisos artificials creats en l'àmbit artístic pels fills de la ciutat. Durant la infància que

havia passat a les ciutats i no als boscos, la Djuna s'havia inventat paradisos de creació pròpia, amb una llengua privada, llocs situats fora i més enllà de la vida, com els ocells que es fan el niu en una branca inaccessible de l'arbre, inaccessible als desastres, però alhora difícil de mantenir.

Però el paradís d'en Rango era el paradís gens artístic de la vida al bosc, a les muntanyes, els llacs, els miratges, tot ple d'animals estranys, de flors i arbres estranys, tot càlid i accessible.

Com que havia sigut una nena de ciutat, el paradís de la seva infància era fill dels contes de fades, de les llegendes i la mitologia que li havien tapat la lletjor, les habitacions petites i atapeïdes i els patis miserables.

En Rango no s'havia hagut d'inventar res. Havia tingut muntanyes d'una magnificència llegendària, llacs de proporcions fantàstiques, animals extraordinaris, una casa d'una gran bellesa. Havia viscut festes que duraven una setmana, carnavals, orgies. Els èxtasis li havien vingut de l'aire rarificat de les altures, les seves drogues havien sigut les cerimònies religioses, el plaer físic de la batalla, la poesia de la solitud, la música de les danses índies, i havia crescut nodrint-se dels contes que li explicava la mainadera índia.

Per anar a veure la primera noia que havia estimat havia hagut de cavalcar tota la nit a pèl, havia saltat murs, havia assumit el risc de la ràbia de la mare i de la possible mort a mans del pare de la noia. Si estava tot escrit al *Romancerol*!

El paradís d'infància de la Djuna era sota d'una taula de biblioteca recoberta d'una tela vermella de serrells que tocava a terra, el lloc on llegia els llibres prohibits de l'àmplia biblioteca del pare. Li havien regalat un tros d'hule, i ella s'hi eixugava ostentosa els peus abans d'entrar a la seva tenda, al seu cobert esquimal, a la seva barraca africana de fang, al reialme dels mites.

El paradís de la seva infància havien sigut els llibres.

La casa on havia viscut de petita era la casa de l'esperit que no viu a cegues sinó que sempre, impulsat per l'experiència apassionada, basteix i adorna les quatre cambres del cor; una extensió, una expansió del cos, amb tot d'afinitats delicades que s'anaven establint entre ella i les portes i passadissos, les llums i ombres de la seva llar externa, fins que tota ella hi quedava incorporada amb l'expressivitat de tot allò que de cara enfora delata significats interiors, fins que entre interior i exterior deixava d'haver-hi cap diferència.

(Lluito contra una força obscura dins d'en Rango, estimo la natura que té a dins, que el travessa, i alhora lluito contra les devastacions de la natura. Quan sento que la meua vida culmina en un cel de passió, de fet trontolla perillosament al caire del precipici. Com més provo d'eivar-me en el somni, en l'essència, fins a tocar la volta del cel, amb més força se m'entortolliga al coll la corda de la realitat. Deixaré d'intentar rescatar en Rango? Fatiga del cor i del cos... De tant en tant veig i sento la humitat, la pobresa, la Zora malalta, el menjar a la taula tacada de vi, vora la cendra de les cigarretes i les molles de pa d'algun àpat passat. Només alguna vegada em fixo en la cuina plena de rovell, en la gotera del sostre, en la pluja que xopa la catifa, en el foc apagat, en el vi agre de la copa. O sigui que quan entro per la trapa no és que caigui en cap trampa, però sé que hi ha un altre Rango que no veig, el que viu amb la Zora, el que espera a presentar-se sota una llum favorable. I tinc por, por del dolor... Ara entenc per què estimava en Paul... perquè ell tenia por. Quan ens estiràvem i ens acariciàvem de fet acariciàvem aquesta por idèntica, l'enteníem, sota la manta, aquesta por de la violència. La reconeixíem a les fosques, amb les mans i amb la boca. La tocàvem i ens commovia, perquè era el nostre secret i per mitjà del cos el compartíem. Tothom diu: has de triar un bàndol, un partit polític, triar una filosofia, un dogma... Jo vaig triar el somni de l'amor humà. Totes les

meves aliances busquen sempre estar a prop de l'amor. Amb ell espero poder derrotar la tragèdia, derrotar la violència. Per aquest somni ballo, cuso, sargeixo, cuino. Al meu somni no hi mor ningú, ningú no està malalt, ningú no se separa. Estimo i ballo amb el somni descabdellat, confiant en la foscor, confiant en el laberint, fins que caic en els forns de l'amor. N'hi ha que diuen: el somni és una fugida. N'hi ha que diuen: el somni és una bogeria. N'hi ha que diuen: el somni és una malaltia. Et trairà. El Rango que veig jo no és el que veu la Zora ni el que veu el món. És la bruixeria de l'amor. En la religió pots prendre partit, en la història pots prendre partit, i sempre tindràs gent al costat, no estaràs mai sol. Però si prens partit per l'amor, per l'opi de l'amor, estàs sol. Perquè del somni els metges en diuen símptoma, els historiadors fugida, els filòsofs droga, i ni tan sols el teu amant t'acompanyarà en aquest viatge perillós... Penja el somni de l'amor al pal d'aquesta barca de carícies... una bandera de foc...)

L'enemic no era fora, com es pensava en Rango.

El que més volia evitar, que era que la Djuna recordés l'època d'en Paul, que en desitgés el retorn o n'anhelés la presència, era el que justament provocava la seva violència.

Perquè aquella violència allunyava la Djuna. El rastre de devastació que deixaven les paraules irades d'en Rango, els seus dubtes, la interpretació tan esbiaixada que feia dels actes d'ella, creaven una atmosfera tan plena de neguit que, de tant en tant, per fugir de la tensió, com si fos una nena que només vol pau i amabilitat, sí que el recordava, en Paul...

I llavors en Rango va cometre un segon error: va voler que la Djuna i la Zora fossin amigues.